

KURK LIETUVAI

Virtualios buveinės įkūrimas

Užsienio gerosios praktikos analizė

Raminta Olbutaitė
Adelė Jaškūnaitė
2018 m. sausio mėn.

Kuriame
Lietuvos ateitį
2014–2020 metų
Europos Sąjungos
fondų investicijų
veiksmų programa

„Kurk Lietuvai“ – pirmoji ir kol kas vienintelė profesinio tobulinimo ir gerosios užsienio praktikos pritaikymo programa Lietuvoje, kuri suteikia galimybę profesionalams savo žiniomis ir idėjomis prisidėti prie modernios Lietuvos ateities kūrimo.

Šis projektas finansuojamas 2014-2020 metų Europos Sąjungos fondų investicijų veiksmų programos.

Turinys

Įvadas	3
Tarpininkų paslaugos	3
Estija - e-Residency	7
Visuotinis skaitmeninis paštas - kas tai?	9
Danija - skaitmeninis paštas (Digital Post)	11
Danija - naujos kartos skaitmeninis paštas (Next Generation Digital Post)	13
Išvados	15

Išvadas

Ši gerųjų užsienio praktikų analizė apžvelgs kelias priemones, kurios yra taikomos siekiant didinti inovatyvius viešojo sektoriaus sprendimus. Jų tikslai - tai efektyvesnės viešojo sektoriaus paslaugos, geresnių sąlygų verslo aplinkai sukūrimas bei viešųjų elektroninių paslaugų naudojimo skatinimas.

Kadangi kitose užsienio valstybėse nėra analogiško virtualios buveinės atitikmens, šioje analizės dalyje buvo pasirinkta analizuoti kelias užsienyje taikomas priemones: bendrovių paslaugų teikėjų reguliavimas, inovatyvūs valstybės sprendimai verslo aplinkos gerinimui bei visuotinis skaitmeninis paštas.

Gerosios užsienio šalių praktikos analizė bus naudojama virtualios buveinės koncepcijai bei projekto įgyvendinimo plano rengimui.

Tarpininkų paslaugos

Vadovaujantis Pasaulio banko „Doing Business 2018“ ataskaita žemiau pateikiamas penketukas valstybių, kurios lyderiauja pagal verslo pradžios sąlygas¹:

1. Naujoji Zelandija;
2. Kanada;
3. Kinija;
4. Gruzija;
5. Jamaika.

Peržvelgus šiose šalyse galiojančius reikalavimus dėl juridinio asmens steigimo, matyti, jog kiekvienoje iš jų buveinės registravimas nurodant fizinį adresą yra būtinas:

Naujoji Zelandija²

Your company's registered office and address for service

The address of the registered office and the address for service must be physical addresses in New Zealand. In most cases, the registered office address is the address where your company's records, including your share register, are kept.

The address for service is where legal documents, such as court documents, are delivered.

¹ <http://www.doingbusiness.org/rankings>

² <https://companies-register.companiesoffice.govt.nz/help-centre/starting-a-company/company-address/>

Kanada³

You must provide all of the following:

- business name
- business number (if this business already has one)
- type of business or organization (for example: [sole proprietor](#), [partnership](#), [corporation](#), [registered charity](#))
- name and SIN of all owners
- physical address
- mailing address (if different from the physical address)
- description of major business activity

Kinja⁴

China WFOE Registered Address

Corporation China can supply a China WFOE registered address that will be the legal address of your company. A registered address is required to register your company in China.

China Company WFOE registered address – [Shanghai](#), [Beijing](#), [Shenzhen](#), [Guangzhou](#) ↗

Gruzija⁵

How to register a company in Georgia

If an entrepreneur is willing to **set up a limited liability company in Georgia**, he can do it by registering at the **Entrepreneurial Register**. The necessary documents are:

- the company charter,
- the document which stipulates the value of the contributions of each member,
- an application which contains: the **name of the company**, the **legal entity of the company** – in this case the **limited liability company**, the address, the **business plan**, date of starting the business, date of termination of the year, details regarding the **founder of the company** (name, address, place of birth and the profession), the amount of share capital, documents for naming each member of the supervisory board and management board.

³<https://www.canada.ca/en/revenue-agency/services/tax/businesses/topics/registering-your-business/business-registration-online-overview.html>

⁴ <https://www.corporationchina.com/china-wfoe-registered-address/>

⁵ <https://www.companyformationgeorgia.com>

Jamaika⁶

The Jamaica limited liability company (LLC)

- A Jamaica LLC must appoint at least one director and one shareholder, who can be of any nationality. The minimum paid-up share capital required to complete the incorporation process is US\$1. A company secretary must also be appointed to complete the incorporation process of a Jamaica LLC;
- This entity must appoint a registered auditor as the company is legally obliged to carry out an annual audit. After Jamaica company setup, our Client must also have a registered office in Jamaica at all times and maintain statutory and accounting records at such registered office.

Aukščiau minimi pavyzdžiai tik įrodo, jog visame pasaulyje gyvuoja įprasta praktika, jog juridinio asmens steigimo metu, reikalaujama nurodyti fizinę juridinio asmens buvimo vietą. Verslo globalumas ir vis didėjantis žmonių mobilumas rodo, jog verslo subjektai siekia nepriklausomumo nuo konkrečios teritorijos ar vietos. Dėl verslo mobilumo ir dinamikos, pastebima, jog daugelyje šalių klesti tarpininkų paslaugos, susijusios su fizinės buveinės registracija, mokesčių administravimu ar kitais su verslo steigimu susijusiais klausimais. Virtualių ofisų paslaugos tampa vis patrauklesnės dėl nuotolinio darbo naudų, tokių kaip:

- sutaupomas darbuotojų laikas kelionei į darbą;
- darbuotojai yra aktyvesni, nes neprivalo būti vienoje darbo vietoje visą darbo laiką;
- galimybė įdarbinti ekspertus iš viso pasaulio;
- sutaupomos lėšos, kurios būtų skiriamos biuro išlaikymui;
- nuotolinį darbą dirbantys žmonės dažniausiai yra produktyvesni⁷.

Priklausomai nuo vykdomos veiklos specifikos juridinių asmenų steigėjai gali rinktis ar jiems reikalinga pastovi darbo vieta, ar efektyviau ir pigiau yra dirbti mobiliai. Tais atvejais, kai įmonėje dirba mažas kiekis darbuotojų ir dažnai nuotoliniu būdu - fizinės buveinės turėjimas tampa papildoma administracine našta. Tokiu atveju virtuali buveinė galėtų pasitarnauti tiek juridinio asmens steigėjui, tiek valstybei - kuomet išvengiama trečiojo asmens (tarpininko) ir išlaikomas tiesioginis ryšys su juridinio asmens steigėju.

Kaip jau minėta „[Išorinių veiksmų analizėje dėl virtualios buveinės įkūrimo Lietuvoje](#)“ reikalavimu registruoti fizinę buveinę siekiama užtikrinti teisės taikymo, teisingumo, komunikacijos bei juridinio asmens atskaitomybės klausimus. Egzistuojantys adresai, kuriuose registruojama daugiau nei keli šimtai įmonių bei dažnai neefektyvi komunikacija tradiciniais registruotais laiškais, kelia klausimą ar fizinės buveinės reikalavimas užtikrina aukščiau minėtas funkcijas. Pastebimos problemos dėl fizinės buveinės registracijos egzistuoja ne tik Lietuvoje. Vis didesnis verslų mobilumas yra pastebimas visame pasaulyje, kaip rodo atlikta apklausa: jaunose įmonėse (kurių gyvavimas neviršija vienerių metų) dažnai darbuotojai pirmiausia dirba naudodamiesi mobiliuosius telefonus, kompanijoms augant - pereinama prie kitų priemonių, tačiau neprisiriškama prie vienos lokacijos ar adreso.⁸

⁶ <https://www.healyconsultants.com/jamaica-company-registration/setup-llc/>

⁷ <https://www.americanexpress.com/us/small-business/openforum/articles/home-sweet-home-the-7-key-benefits-of-virtual-offices/>; <https://nypost.com/2017/04/03/why-businesses-are-turning-to-virtual-offices/>

⁸ <https://blogs.windows.com/business/2017/11/09/new-report-reveals-biggest-trends-small-businesses-2018/>

Buvimas viename teritoriniame vienete gali varžyti verslumą, todėl rinkoje yra atsiradę daug verslo paslaugų tarpininkų⁹. Ši situacija atspindi, jog formalus reguliavimas sukuria papildomą našta naujai besikuriantiems verslams, tad rinkoje ieškoma lankstesnių sprendimų. Šiuo metu rinkoje gausu tarpininkų siūlančių įmonės steigimo paslaugas, į kurias įeina ir fizinės buveinės registracijos vieta, taip palengvinat įmonės steigimą bei jos gyvavimą.

Vykdant viešąją konsultaciją ir renkant pusiau struktūrizuotus interviu iš įvairių valstybės institucijų buvo analizuota, kaip atsirado tarpininkų paslaugos bei kokias pasekmes tai sukuria įmonių steigimui, kontrolei bei valstybės kaupiamų duomenų kokybei. Taip pat vertinti ir teisės aktai, susiję su įmonės steigimu, gyvavimu bei kontrolės procedūromis. Europos Parlamento ir Tarybos Direktyva (ES) 2015/849 dėl finansų sistemos naudojimo pinigų plovimui ar teroristų finansavimui prevencijos¹⁰ numato, jog bendrovių paslaugų teikėjai turėtų būti registruojami arba licencijuojami kiekvienoje valstybėje narėje. Tokiu reikalavimu yra siekiama užkirsti kelią fiktyvių įmonių kūrimuisi bei pinigų plovimui. Nekontroliuojamos tarpininkų paslaugos gali būti rizikingos bei padidinti adresų skaičių, kuriuose priregistruota tūkstančiai įmonių. Deja, šiuo metu Lietuvoje nėra taikomas reikalavimas bendrovių paslaugų teikėjams gauti licenciją ar registruotis specialiaame registre.

⁹ <http://www.locartis.eu/sites/en/Real-estate-solution-Office/Virtual-Office-business-address>

<https://www.euoperegistry.com/virtual-offices>

<https://www.hongdaservice.com/blog/checklist-for-foreign-business-opening-wfoe-in-qianhai-special-economic-zone>

<https://www.theregisteredoffice.com>

¹⁰ Europos Parlamento ir Tarybos Direktyva (ES) 2015/849 dėl finansų sistemos naudojimo pinigų plovimui ar teroristų finansavimui prevencijos, kuria iš dalies keičiamas Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) Nr. 648/2012 ir panaikinama Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2005/60/EB bei Komisijos direktyva 2006/70/EB:

<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/LT/TXT/?uri=CELEX%3A32015L0849>

REPUBLIC OF ESTONIA E-RESIDENCY

Kuomet kalbama apie e.valdžią, Estija neretai pasirenkama kaip gerasis pavyzdys - stipriai išplėtotą interneto infrastruktūrą, elektronines paslaugas (e.balsavimas, e.policija, e.mokesčiai ir kita) bei platus jų panaudojimas¹¹. Aiški ir stipri Estijos vizija dėl tolimesnės skaitmeninės politikos žada dar stipresnius rezultatus. Estijos skaitmenizacijos strategija 2020 iškelė šiuos tikslus:

- 65% žmonių naudosis saugia elektronine identifikacija (ID kortelė, mobilus ID, skaitmeninis ID);
- Estija - tarp penkių šalių mažiausiai varžančių interneto ir skaitmeninės žiniasklaidos laisvę ("Freedom House" tyrimas);
- 90% viešojo sektoriaus komunikacijos bus elektroninė;
- 100% sąskaitų tarp viešojo ir privataus sektoriaus apdorojamos automatiškai (e.sąskaitos);
- fiksuotas interneto ryšys bus prieinamas kiekvienam Estijos namų ūkio subjektui;
- 60% Estijos populiacijos turės 100 Mbit/s ar greitesnį internetą¹².

Estija yra laikoma lydere e.valdžios srityje, taip pat ji pirmoji pasaulyje pasiūlė e. rezidentų koncepciją dar 2014-aisiais¹³. E-Residency programa - tai galimybė naudotis Estijos viešosiomis elektroninėmis paslaugomis net ir ne Estijos piliečiams. Turint e. rezidentų ID kortelę galima:

- pasirašyti dokumentus bei sutartis skaitmeniniu būdu;
- patvirtinti dokumentų autentiškumą;
- užšifruoti ir siųsti dokumentus;
- įsteigti įmonę Estijoje elektroniniu būdu;
- naudotis elektroninės bankininkystės paslaugomis;
- bei kita¹⁴.

¹¹https://joinup.ec.europa.eu/sites/default/files/inline-files/eGovernment%20in%20Estonia%20-%20Februa ry%202016%20-%202018_00_v4_00.pdf

¹² <https://digitalgov.com.au/estonias-digital-strategy/>

¹³ <https://www.leapin.eu/articles/e-residency>

¹⁴ <https://transferwise.com/gb/blog/e-residency-how-to-guide>

Start a company

E-residents can establish and manage an EU based company 100% online. This is the best way to run a trusted location-independent business with minimal cost and hassle-free administration.

E-Residency programa viešinama, kaip galimybė įsteigti juridinį asmenį nuotoliniu būdu, išvengiant administracinių rūpesčių. Programa neabejotinai palengvina komunikaciją bei Estijos viešųjų paslaugų gavimą, tačiau Estijoje kaip ir kitose valstybėse, siekiant juridinio asmens įsteigimo yra būtinas fizinis adresas. Šiai problemai spręsti siūloma kreiptis į bendrovių paslaugų tarpininkus. Tad e-Residency Virtualios buveinės įkūrimo projekto apimtyje naudojamas, kaip pavyzdys, kada inovatyvūs sprendimai įmonių steigimo srityje gali prisidėti prie šalies vardo garsinimo, investicijų pritraukimo bei tam tikrų administracinių procesų palengvinimo.

Estijos e-Residency programa buvo sukurta beta versijoje ir tobulinama atsižvelgiant į jos naudotojų pastabas. Tokiu būdu programa tobulėja, nes nuo pirminės versijos, kuomet pirmieji rezidentai vis dėlto turėjo atvykti į Estiją kelis kartus, jog galėtų įsteigti įmones, dabar galima visa tai atlikti nuotoliniu būdu.¹⁵ Beta versijos kūrimas gali būti puikus pavyzdys virtualios buveinės projektui, kuomet sukūrus pirmąją versiją galima taisyti sistemos trūkumus, atsižvelgiant į naudotojų pastabas.

Nuo programos sukūrimo, skaičiuojama, jog e-Residency atnešė 14,4 mln. eurų pajamų, kurias sudaro 1,4 mln. eurų tiesioginių pajamų ir 13 mln. eurų netiesioginės naudos¹⁶. E-Residency programa yra vienas iš gerųjų pavyzdžių, kada inovatyvūs ir netradiciniai valstybės sprendimai gali atnešti didelę finansinę naudą visai šalies ekonomikai.

¹⁵ <https://www.wired.com/beyond-the-beyond/2017/10/estonian-e-residency-estonian-primer/>

¹⁶ <https://news.err.ee/646254/deloitte-e-residency-brought-14-4-million-to-estonia-in-first-three-years>

Visuotinis skaitmeninis paštas - kas tai?

Laiškų gavimas ir siuntimas valstybės institucijoms popierine forma įprastu paštu Lietuvoje vis dar yra realybė, tačiau jau ne būtinybė. Lietuvoje elektroninė E. pristatymas sistema jau leidžia keistis pranešimais ir dokumentais su didele dalimi valstybės institucijų, o šia sistema išsiųstas laiškas **turi teisinę ir įrodomąją galią, atitinkančią registruoto laiško įteikimą**. Daugiau apie šią sistemą galite rasti [techninių prielaidų ir poreikio analizėje](#).

Viešųjų elektroninių paslaugų, leidžiančių pakeisti tradicines pašto dėžutes elektroninėmis, plėtra yra prioritetas didelei daliai Europos Sąjungos valstybių narių ir galėtų padėti sutaupyti daug biudžeto lėšų:

1. 2012 m. Europos Komisija apskaičiavo, jog naudojantis e. valdžios priemonėmis, kuomet komunikacija tarp valstybės ir gyventojų vykta elektronine forma, Europos Sąjungos valstybės galėtų **sumažinti savo išlaidas apie 15-20%**.¹⁷
2. Danijoje naudojamas skaitmeninis paštas viešajam sektoriui kasmet sutaupo apie **134 mln. eurų** (1 mlrd. Danijos kronų) išleidžiamų popieriui bei korespondencijos siuntimui.¹⁸
3. „Vilniaus miesto savivaldybė per mėnesį sunaudoja apie 300 tūkst. A4 formato popieriaus lapų, per metus – apie 3,6 mln. lapų, tam išleidžiama apie 3 tūkstančiai eurų per mėnesį arba **36 tūkstančiai eurų per metus**. Atsisakius daugelio popierinių dokumentų ir juos valdant elektroniniu būdu, būtų galima gerokai sumažinti ne tik sunaudojamo popieriaus kiekį, bet ir sutaupyti spausdinimo išlaidoms”.¹⁹

Visuotinio skaitmeninio pašto paslauga leidžia gauti bei siųsti elektroninius dokumentus, kurie paprastai siunčiami tradiciniu popieriniu paštu: sąskaitos faktūros, kvitai, algalapiai, ir kt.. Be dokumentų priėmimo, kai kurios iš šių sistemų siūlo ir dokumentų saugojimo bei archyvavimo paslaugas. Pastaraisiais metais, tokios viešosios paslaugos pradėjo veikti beveik visose Europos Sąjungos šalyse.

Analizuojant egzistuojančias valstybines skaitmeninio pašto sistemas, pastebima, jog nemaža jų dalis jau pasiekė aukščiausius brandos lygius, (kuomet portalų dizainas yra orientuotas į vartotoją, sistemos suteikia visišką paslaugos pasiekiamumą internetu, jose sudarytos sąlygos vienpusei ar dvipusei sąveikai, jos yra transaktyvios, t. y. automatizuotai, proaktyviai teikia tam tikras paslaugas vartotojams), tačiau vertinimas pagal brandos modelį iš esmės labiau tinka „e. valdžios paslaugų kūrimo „pradžiai“ arba „grubiam“ (coarse granularity) e. paslaugų klasifikavimui, jų brandos vertinimui, kas jau nebetinka norint atlikti šiuolaikinių e. paslaugų išsamų (comprehensive) vertinimą”²⁰.

¹⁷ European Parliamentary Research Service “eGovernment. Using technology to improve public services and democratic participation”, R. David, 2015:

[http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/IDAN/2015/565890/EPRS_IDA\(2015\)565890_EN.pdf](http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/IDAN/2015/565890/EPRS_IDA(2015)565890_EN.pdf).

¹⁸ Europos Komisija “eGovernment in Denmark”, 2015:

https://joinup.ec.europa.eu/sites/default/files/document/2015-03/egov_in_denmark_-_january_2015_-_v_17_0_fina_l.pdf

¹⁹ Vilniaus miesto savivaldybės administracija, „Pirmasis naujojo Administracijos direktoriaus įsakymas – atsisakyti popierinių dokumentų”, 2017: <http://www.vilnius.lt/index.php?2268068749>.

²⁰ Elektroninių paslaugų apibrėžimo, tipizavimo ir vertinimo modelio parengimo paslaugos - 6 priedas, „Užsienio šalių analizė“, 4p., https://ivpk.lrv.lt/uploads/ivpk/documents/files/IVPK_leidiniai/Elektronini%C5%B3%20paslaug%C5%B3%20modelio%20tarpin%C4%97s%20ataskaitos%206%20priedas.pdf

Skirtingos nacionalinio skaitmeninio pašto sistemos neturi bendros kilmės, tačiau European Journal of ePractise jas išskiria į keturis pagrindinius tipus²¹:

	I tipas	II tipas	III tipas	IV tipas
	Vyriausybės sukurti kontaktiniai centrai, piliečiams skirti portalai ar kt. sistemos leidžiančios gauti ir saugoti asm. dokumentus.	El. pašto sistema sukurta tradicinio pašto paslaugų tiekėjo. Ši kategorija apima tik sk. sistemas arba hibridinio pašto pristatymą.	Išimtinai internete veikiančios el. pašto sistemos.	Sertifikuotos el. pašto sistemos su dokumentų saugojimo funkcijomis.
<u>e-Boks</u> , Danija				
<u>Mon.service.public.fr</u> , Prancūzija				
<u>Netposti</u> , Suomija				
<u>PostaCertificat@</u> , Italija				
<u>ViaCTT</u> , Portugalija				
<u>De-mail</u> , Vokietija				
<u>MijnOverheid</u> , Olandija				
<u>Mojedatovaschranka</u> , Čekija				
<u>Metaposta</u> , Ispanija				
<u>Digiposte</u> , Prancūzija				

Kai kurios iš šių sistemų (pvz. De-mail - vokiečių) yra mišrios ir buvo sukurtos sujungiant kelis modelius.

Remiantis 2017 m. Europos skaitmeninės pažangos ataskaita²² Danija įvertinta kaip labiausiai pažengusi skaitmeninėje srityje bei atsižvelgiant į tai, jog Danijos skaitmeninis paštas yra vertinamas kaip itin sėkmingas projektas²³ nuspręsta detaliau analizuoti šios šalies skaitmeninio pašto sėkmės istoriją.

²¹ European Journal of ePractise, N° 14, 108 p., 2012:

https://joinup.ec.europa.eu/sites/default/files/document/2014-06/ePractice%20Journal-Vol.14-Jan_Feb%202012.pdf.

²² <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/news/europes-digital-progress-report-2017>

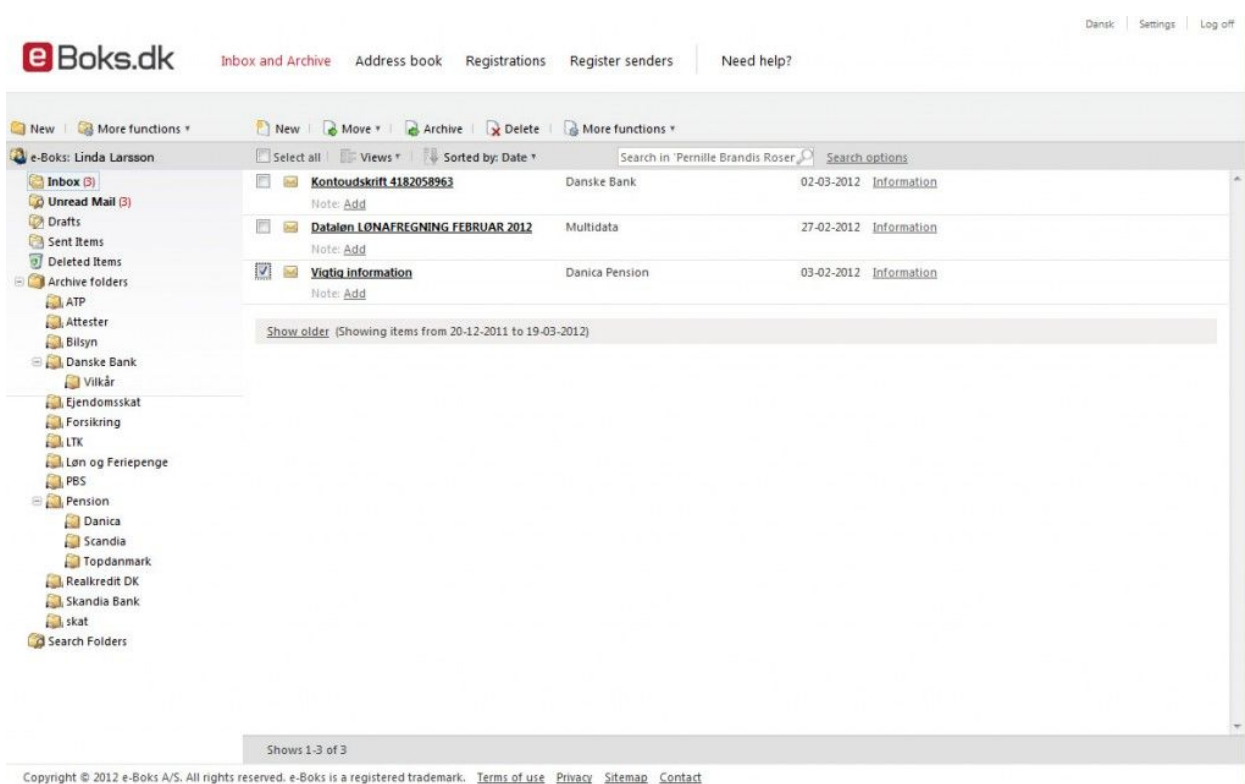
²³

<https://joinup.ec.europa.eu/document/denmark-improves-user-experience-its-digital-post-solution-skat-ne mid>

Danija - skaitmeninis paštas (Digital Post)

Danijos parlamentas (Folketinget) yra priėmęs teisės aktą, numatantį, kad visi vyresni nei 15 metų piliečiai privalo turėti visuotinio skaitmeninio pašto („Digital Post“) paskyrą (su tam tikromis išimtimis)²⁴. Visi laiškai, siunčiami į šią paskyrą, turi tokią pačią teisinę galią kaip popierinis registruotas laiškas. Šios dėžutės tikrinimas yra piliečių asmeninė atsakomybė, o šios atsakomybės nevykdymas gali turėti rimtų pasekmių.

Skaitmeninis paštas gali būti naudojamas tik svarbios informacijos siuntimui, negali būti naudojamas reklamos ar komerciniais tikslais. Svarbi informacija - tai **tiesiogiai siunčiama popieriniu registruotu paštu, tiesiogiai priminimai**: pvz., priminimas iš ligoninės nevalgyti prieš chirurginę procedūrą. Didelė dalis gyventojų šio portalo el. pranešimus nukreipia į „e-Boks“ dėžutę, kuri turi ne tik internetinę prieigą, bet ir mobiliąją aplikaciją.

e-Boks sistemos naudotojo sąsaja

„e-Boks“ yra nepriklausoma akcinė bendrovė (ang. k. independent limited company), įsteigta 2001 m. 50% šios bendrovės akcijų priklauso lyderio pozicijas Šiaurės regione užimančiai logistikos ir susisiekimo paslaugas teikiančiai bendrovei „PostNord“, o likusieji 50% Danijos mokėjimų apdorojimo bendrovei „Nets“. Viena iš priežasčių, lėmusių nacionalinio pašto skaitmenizacijos sėkmę yra ta, jog „e-Boks“, kaip privati įmonė, jau teikė nemokamas skaitmeninio pašto paslaugas ir turėjo 3,8 mln. registruotų vartotojų 2014 m. viduryje. 2015 metais, su šia įmone buvo sudaryta sutartis viešųjų pirkimų būdu.

²⁴ <https://www.digst.dk/ServiceMenu/English/Policy-and-Strategy/Digital-Post-from-public-authorities>

Nors ši Danijos skaitmeninio pašto sistema nėra įgalinusi komunikacijos tarp valstybės institucijų (skirtingai nei e. pristatymo paslauga Lietuvoje, kur 71% e. siuntų yra siunčiamos tarp valstybės institucijų²⁵), ne tik privatūs ir juridiniai asmenys naudojami šiuo skaitmeniniu paštu. Danijos skaitmeninio agentūros (Digitaliseringsstyrelsen) duomenimis, 2016 m. viešasis sektorius privatiems ir juridiniams asmenims išsiuntė 77% visų laiškų per visuotinį skaitmeninį paštą.

2016-aisiais viso buvo išsiųsta 112,6 mln. el. pranešimų (2015-aisiais metais išsiųsta 86,5 mln.²⁶, 2014-aisiais išsiųsta 48 mln. el. pranešimų). 2016 m. duomenimis **4,3 mln. gyventojų (89%) bei 680 tūkst. įmonių (100%)** gauna skaitmeninius laiškus iš valstybės institucijų. **82% gyventojų yra patenkinti arba labai patenkinti** Digital Post sistema²⁷, ir tik 4,5% jų neprisijungė prie savo skaitmeninės dėžutės per pastaruosius 6 mėnesius.

Danijos skaitmeninio agentūra pristato Digital Post projektą kaip „vieną ambicingiausių skaitmeninės komunikacijos projektų šalyje“. Skaitmeninio agentūros atstovas, Thomas Frandzen, 2015 metais „Socitm“ konferencijoje pabrėžė, jog vienas svarbiausių faktorių, lėmusių projekto sėkmę yra švietimo, paramos ir informavimo kampanijos organizuotos nuo 2012 metų:

- savivaldybėse šio projekto informacinę sklaidą užtikrino **7 tūkst. „skaitmeninių ambasadorių“**, kurie taip pat buvo apmokyti pristatyti skaitmeninį paštą žmonėms, vangiai besinaudojančiais technologijomis;
- buvo užtikrinami alternatyvūs (ne skaitmeniniai) **mokymai bei informacijos sklaida** apie visuotinį skaitmeninį paštą;
- visuotinis skaitmeninis paštas buvo privalomas visiems, skiriant **ypatingą dėmesį tam tikroms gyventojų grupėms**, pvz.: vyresnio amžiaus žmonėms, neįgaliems asmenims, benamiams ir imigrantams, siekiant įsitikinti, kad jie žino apie perėjimą nuo popierinių prie skaitmeninių siuntų, o prireikus - taikoma išimtis ir siunčiami popieriniai laiškai;
- pradinėse ir vidurinėse mokyklose buvo platinama **edukacinė medžiaga** apie visuotinį skaitmeninį paštą;
- **informavimo veiklos** senelių namuose, prekybos centruose, soc. būstuose ir t.t.

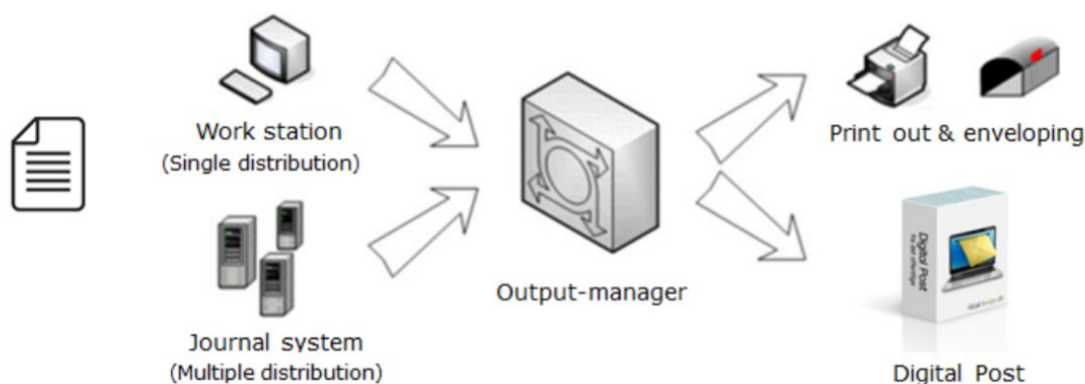
Aukščiau jau minėta, jog visuotinis skaitmeninis paštas yra privalomas visiems, su tam tikromis išimtimis. Šiuo metu 89% gyventojų **turi pašto paskyrą**, 7,9% gyventojų yra **visam laikui atleisti nuo naudojimosi** skaitmeniniu paštu, o 3,3% gyventojų **laikinais atleisti nuo naudojimosi** skaitmeniniu paštu.

²⁵<http://kurkl.lt/wp-content/uploads/2017/10/Virtualios-buvein%C4%97s-technini%C5%B3-prielaid%C5%B3-ir-poreikio-analiz%C4%97.pdf>

²⁶https://www.logius.nl/fileadmin/logius/ns/evenementen/iEU_seminar/Going_digital_no_more_physical_mail_in_Denmark.pdf

²⁷ Supra note 22

Kaip valstybė pasiekia gyventojus, kurie yra atleisti nuo naudojimosi skaitmeninio pašto paskyra?

“Digital Post - How It Works?” - “Going digital: no more physical mail in Denmark” pristatymas, Stephanie Piontek, 2016 m.

Siunčiant dokumentą, šis pirma būtų siunčiamas į išvesties kontrolerį (Output Manager), kuris remdamasis asmens socialinio draudimo numeriu, nustatys ar dokumento gavėjas turi skaitmeninio pašto paskyrą, ar jam numatyta išimtis. Jei asmuo turi paskyrą - išvesties kontroleris konvertuos failą į PDF formatą ir siųs pranešimą elektroniniu būdu. Asmeniui neturint skaitmeninio pašto paskyros failas bus siunčiamas į centrinę spausdinimo stotį (nuotolinio spausdinimo gamyklą), kur laiškas bus spausdinamas, vokuojamas, ir siunčiamas įprastu popieriniu paštu.

Danija - naujos kartos skaitmeninis paštas (Next Generation Digital Post)

Sutartis su dabartiniu privačiu teikėju „e-Boks“ pasibaigs jau 2018 m. (su galimybe šią sutartį dukart pratęsti vieneriems metams), tad šiam įvykiui ruošiamasi rengiant naujos kartos skaitmeninio pašto projektą. Už projekto rengimą yra atsakinga Danijos finansų ministerija, o naujos kartos paštas pakeis dabartinį skaitmeninį paštą. Naujos kartos paštas pasižymės svarbiausių funkcijų pritaikymu vartotojams, sąsajomis su kitais e-valdžios sprendimais, tokiais kaip borger.dk, virk.dk bei savitarnos svetainėmis.

El. pranešimo gavėjai galės matyti, ar jų gauta žinutė reikalauja atsakymo, ar prisijungimo prie savitarnos sistemų. Siekiant užtikrinti, jog skaitmeninis paštas sėkmingai veiktų ir didelės apimties organizacijose (privačiame ir viešajame sektoriuje) bei pasiektų tikrąjį gavėją organizacijos viduje nepažeidžiant privatumo, kiekviena žinutė bus atitinkamai pažymima meta-duomenimis.

Danijos Skaitmenizacijos agentūra, pasakodama apie naujos kartos skaitmeninį paštą pabrėžia, jog šis turi būti sukurtas atsparus ateities pokyčiams (futureproof). Tai reiškia, jog atitinkami sudedamieji elementai turi būti ilgalaikiai, kuo labiau sumažinant poreikį pakartotinei sistemų integracijai susijusiai su sistemos teikėjo pasikeitimais. Pagrindiniai naujos kartos skaitmeninio pašto komponentai yra šie:

Vartotojo sąsaja (UI) - funkcijos privatiems asmenims ir įmonėms bus panašios arba tokios pačios, siekiant greitesnio prisitaikymo prie platformos. Naudodamiesi integruotomis savitarnos

sistemomis, privatūs asmenys ir verslo atstovai galės lengvai atnaujinti savo kontaktinę informaciją (telefono numerius, el. pašto adresus).

Paskirstymo (distribution) sistema - sąsaja, leidžianti pristatyti priimti, ir perkelti el. pranešimus. Paskirstymą sudaro šie elementai: pranešimo pristatymas, paieška, aktyvusis pranešimas (notification), persiuntimas, pranešimų techninių formatų konvertavimas, automatinė klasifikacija, saugus parašas (NemID ir NemLog-in sertifikatai).

Dokumentų ir duomenų talpykla (storage) - klientas (privatus asmuo ar įmonė) gali ne tik pasiekti gautus laiškus, įskaitant prisegamus dokumentus, bet ir siųsti laiškus, žymėti laiškus kaip skaitytus/neskaitytus/archyvuotus arba pridėti savo pastabas. Įvykių žurnalas (Event log) įrašo visus kliento atliekamus veiksmus: pranešimų pasiekimą, perskaitymą ir perkėlimą iš vieno komponento į kitą. Siuntėjas gali naudoti įvykių žurnalą, kad pamatytų kada el. pranešimas buvo pasiekiamas gavėjui (pagal Danijos viešojo skaitmeninio pašto įstatymą - Danish Public Digital Post Act). Gavėjas gali naudoti įvykių žurnalą norėdamas peržiūrėti savo paties veiksmus platformoje, ar tam tikrus siuntėjo veiksmus. Dar nėra nustatyta, kokią prieigą prie įvykių žurnalo turės viešosios valdžios institucijos. Kai kurioms institucijoms reikės pasiekti pagrindinius įvykius naudojantis valdymo API, kol kitoms reikės sistemų integracijos su įvykių žurnalu.

Naujos kartos nacionalinio skaitmeninio pašto („Digital Post 3“) formatas atitinka bendrą viešojo sektoriaus programų profilį ir padeda siuntėjams struktūrizuotai siųsti informaciją, o gavėjams efektyviau ją gauti. Formatas susideda iš keturių dalių:

1. el. „Digital Post“ žinutė;
2. prie el. žinutės prisegti failai;
3. pranešimas - failas, skirtas pranešti apie naują el. pranešimą, arba siųsti NemSMS;
4. meta-duomenys - praturtinti duomenys apie siuntėjo sukurtą pranešimą.

Vienas didžiausių pokyčių naujos kartos skaitmeniniame pašte - siekis vietoj sudarytos sutarties su „e-Boks“ į rinką įtraukti kitus privačius teikėjus²⁸. Privatiems subjektams (atsižvelgiant į dar nenustatytas sąlygas) turėtų būti sudaryta galimybė sukurti savo vartotojo sąsajas, skirtas „Digital Post“ pranešimams rodyti. Žinoma, portalai borger.dk ir virk.dk privalės ir toliau rodyti „Digital Post“ žinutes bendrojo rodyimo režimu.

Pasak Skaitmenizacijos agentūros, jei tretiesiems asmenims (nustačius saugumo reikalavimus) bus leidžiama kurti sąsajas su skaitmeniniu paštu, laiku atsirastų ir klientų/vartotojo sąsajų rinka, kuri kurtų produktus „Digital Post“ pranešimams rodyti. **Tai reiškia, kad piliečiai ir įmonės patys galės pasirinkti skaitmeninio pašto teikėją, geriausiai atitinkantį jų individualius poreikius.**

²⁸ <https://www.digst.dk/~media/Files/It-loesninger/Digital-Post/Consultation-documents.pdf>

Išvados

Šioje užsienio šalių gerųjų praktikų analizėje buvo pasirinkta analizuoti įvairių valstybių pavyzdžius, tose srityse, kuriose jos išsiskiria iš kitų valstybių. Todėl pasirinktos šalys, kurios pirmauja „Doing Business 2018“ pagal verslo pradžios rodiklius (Naujoji Zelandija, Kanada, Kinija, Gruzija bei Jamaika) bei išsiskiria iš kitų valstybių dėl inovatyvių sprendimų (Estija, Danija).

Kaip jau minėta analizės pradžioje, virtualios buveinės analogiško pavyzdžio nėra kitose valstybėse, tad šiame dokumente tirtos skirtingos priemonės, kurios galėtų būti virtualios buveinės dalimis. Šioje analizėje pristatomais geraisiais pavyzdžiais siekiama pagrįsti virtualios buveinės projekto įgyvendinimo naudą, parodyti galimus sprendimo būdus bei alternatyvas. Analizės metu naudoti įvairūs šaltiniai, kurie nurodyti tekste.